

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Pekkarinen, Jukka

Title: Muutama ajatus talouspolitiikan arviointineuvoston kehittämiseksi

Year: 2018

Version:

Please cite the original version:

Pekkarinen, J. (2018). Muutama ajatus talouspolitiikan arviointineuvoston kehittämiseksi. *Kansantaloudellinen aikakauskirja*, 114(1), 143-145.
http://www.taloustieteellinenyhdistys.fi/wp-content/uploads/2018/03/KAK_1_2018_176x245_WEB-145-147.pdf

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Muutama ajatus talouspolitiikan arviointineuvoston kehittämiseksi

Jukka Pekkarinen

Suomeen vuonna 2014 perustetun Talouspolitiikan arviointineuvoston työ on lähtenyt hyvin käyntiin. Neuvoston kokoonpano on osoittautunut onnistuneeksi. Sen puheenjohtaja Roope Uusitalo on paneutunut tehtäväänsä ja ohjannut ryhmän työn oikealle uralle. Myös ryhmän muut jäsenet ovat täyttäneet tehtävänsä oivallisesti. Neuvoston kansainvälistä tutkimusyhteisöä edustava jäsen, tanskalainen Torben Andersen, on jaksanut paneutua ulkopuoliselle usein vaikeasti avautuvien Suomen talouspolitiikan asetelmien jäsentämiseen. Hän on tuonut ryhmän työhön aiemman kokemuksensa vastaavanlaisesta arviointityöstä. Myönteistä niin ikään on, että hallitus on lisännyt neuvoston käytettävissä olevaa, toki yhä vaatimatonta määrärahaa. Jäsenten tukena toimii nyt yksi tutkija jo aiemmin nimitetyn pääsihteerin ohella.

Neuvoston työ on saanut tunnustusta. Tämä on ansaittua. Ryhmän talouspolitiikkaa koskevat arviot ja suositukset on perusteltu

hyvin. Tutkijat ja asiantuntijat ovat seuranneet ryhmän työtä tiiviisti. Sitä on selostettu ja kommentoitu laajasti eri tiedostusvälineissä. Talouspolitiikan arviointineuvosto alkanee olla tuttu käsite myös kansalaisille.

Talouspolitiikan valmistelusta vastaavat virkamiehet ovat jakaneet neuvostolle auliisti tämän työssään tarvitsemää informaatiota. Virkamiehet ovat myös kommentoineet neuvoston raportteja julkisesti. Virkamiespuheenvuoro on kuulunut raportin julkistamisseminaarin ohjelmaan. Vakiintuneen käytännön mukaan talouspolitiikan valmistelun johtoon kuuluva virkamies kommentoi raporttia myös *Kansantaloudellisessa aikakauskirjassa*.

Viideksi vuodeksi asetetun neuvoston toimikausi päättyy ensi vuonna. On aika arvioida ensimmäisestä kaudesta saatujen kokemusten pohjalta instituution mahdollisia kehittämistarpeita. Neuvoston työn hyvästä alusta rohkaistuneena esitän joitakin tähän liittyviä näkökohtia.

Parantamisen varaa on mielestäni ensiksikin neuvoston ja talouspolitiikan päätöksentekijöiden välisessä dialogissa. Talouspolitiikan johdon neuvoston raporteista esittämät kommentit ovat kyllä olleet arvostavia, mutta substanssin osalta ne ovat yleensä jääneet kevyiksi. Esimerkiksi tämänvuotisen raportin yhteydessä valtiovarainministerin näkyvimmäksi kommentiksi julkisuudessa jäi yleispiirteinen puolustus veronkevennyksille, joiden ajoittumista nousukaudelle raportissa oli suhdannepoliittisesta näkökulmasta arvosteltu. Ministeri puolusti kevennyksiä toteutuneella työllisyyden kasvulla. Parantunut työllisyys onkin osaksi veronkevennyksen ansiota. Tämä ei kuitenkaan vie pohjaa pois suhdannenäkökulmaan perustuvalla kritiikiltä, jonka painoa huolestuttavan suuri kestävyysvajae lisää.

Tutkimustietoon perustuvan talouspoliittisen päätöksenteon perinteen vahvistamiseksi olisi toivottavaa, että talouspolitiikan päättäjät ottaisivat vastaisuudessa tavakseen esittää neuvoston raporttiin perustellun vastineen. Tämän valmisteluun paneutuminen vahvistaisi edellytyksiä sille, että punnitukseksi todettu kritiikki otettaisiin päätöksenteossa huomioon. Huolella valmisteltu vastine vahvistaisi lisäksi neuvoston omaa motivaatiota työhönsä. Näin neuvosto voisi onnistua yhä paremmin sille asetetussa tehtävässä parantaa talouspoliittisen päätöksenteon laatua.

Arviointineuvoston ja talouspoliittisen päätöksenteon välisen rakentavan dialogin edellytyksiä heikentää se, että hallituksen politiikkaa kritisoineen raportin katsotaan usein pelanneen opposition pussiin. Mitä innokkaammin opposition edustajat neuvoston arvioille aplodeeraavat, sitä happamammaksi hallituksen suhtautuminen niihin käy. Tällaisesta kehityk-

sestä on ollut merkkejä vastaavanlaisen asiantuntijaelimen aiemmin asettaneissa maissa.

Vinoutuneen vastanoton riskiä vähentäisi ehkä se, että neuvosto arvioisi myös opposition talouspoliittisia linjauksia. Tätä vaikeuttaa se, että opposition talouspoliittiset ohjelmat eivät välttämättä muodosta koherenttia kokonaisuutta. Neuvoston lupiin alle joutuminen saattaisi toisaalta kohentaa kannanottojen valmistelun laatua myös oppositiossa. Tällainen laajulotteisempi arviointi vahvistaisi aikaa myöten neuvoston työn yleistä poliittista hyväksyttävyyttä ja omistajuutta. Tämän merkitystä on korostettu eri maiden arviointineuvostoista saatuja kokemuksia käsitelleessä tuoreessa tutkimuksessa (Beetsma ja Debreun 2018).

Rohkenen lopuksi esittää pari näkökohtaa neuvoston nimitysmenettelystä. Arviointineuvostoa koskevassa asetuksessa säädetään, että neuvosto nimetään viisivuotiskaudeksi. Voi kysyä, onko viiden vuoden palvelu vastuullisessa, vaatimattomasti korvatussa asiantuntija-tehtävässä jäsenen motivaation ylläpidon kannalta turhan pitkä.

Suurempi ongelma liittyy mielestäni siihen, että neuvoston kokoonpano pysyy koko viisivuotiskauden lähtökohtaisesti samana. Tämä voi johtaa siihen, että neuvostolle syntyy sen sisäisen koheesion turvaava ”fixed idea”. Raportit alkavat toistaa itseään ja soveltaa samoihin kysymyksiin samaa näkökulmaa, joka ei välttämättä pysy talouspolitiikan agendan muutosten tahdissa. Sen toistolle päätöksentekoyhteisö on ehkä ehtinyt jo muutenkin turtua. En väitä, että näin olisi meillä käynyt, mutta tällainen mahdollisuus on neuvoston nimitysmenettelyä arvioitaessa otettava huomioon.

Kerralla kokonaan vaihtuvaan neuvostoon voi edellä kuvatun ”liikekitkan” ohella liittyä

myös “lepokitkaa”. Uudelta kokoonpanolta kestää näet aikansa ennen kuin se saa kiteytyksi oman työskentelymallinsa. Tällainen kokonaan uuden kokoonpanon aiheuttama katkos voi vaarantaa raporttien tasalaatuisuuden ja myös vaikeuttaa neuvoston ja päätöksentekijöiden välistä kommunikaatiota.

Edellä mainittuja ongelmia lieventäisi se, että neuvoston jäsenet vaihtuisivat erovuoroisuusjärjestyksessä asteittain. Puheenjohtajan nimitysmenettelyn osalta tulisi ehkä erikseen harkita esimerkiksi sitä, aloittaako puheenjohtaja uutena jäsenenä vai siirtyykö tähän tehtävään neuvostossa jo jonkin toiminut jäsen.

Olen edellä esittänyt vain alustavia ajatuksia. Niitä tärkeämpää on, että sekä talouspoli-

tiikan valmisteluinstituutioiden että tutkijakunnan piirissä aletaan pohtia neuvoston hyvin alkaneen työn edellytysten vahvistamista entisestään. □

Kirjallisuus

Beetsma, R. ja Debrun, X. (toim.) (2018), *Independent Fiscal Councils: Watchdogs or lapdogs?*, VOX CEPR's Policy Portal, January 29, <https://voxeu.org/content/independent-fiscal-councils-watchdogs-or-lapdogs> (viitattu 29.1.2018).